

Valitsus soovib miinimumelatise alampalgast lahti siduda

21.10.2021. _____

Justiitsminister Maris Lauri sõnul on valitsuse tänane otsus suur samm edasi selle poole, et kõige valusamaid vaidlusi – perekonnaasjades – meie kohtutes vähemaks jääks. „Elatise eelnõuga samal ajal menetleb Riigikogu perelepituse eelnõu, mille loodetav eesmärk on samuti see, et vanemad enne kohtusse pöördumist kokkuleppele jõuaks,“ sõnas Lauri.

„Uus valem miinimumelatise määra leidmiseks, mis seadusesse kirjutatakse, põhineb uuringutel, majandusnäitajatel ja arvestab perede erinevat majanduslikku võimekust. Seega on vanematel võimalik läbipaistval moel ka ise välja arvutada või kasutada selleks loodavat veebirakendust – mis summa kohus tõenäoliselt nende pere puhul välja mõistaks,“ selgitas Lauri.

Valminud eelnõu on läbinud kaks kooskõlastusringi, mille järel on justiitsministeerium mõlemal korral (2021. aasta jaanuaris ja juunis) kohtunud ka huvirühmade esindajatega. Oluliseks küsimuseks kujunes varasemate kohtulahendite muutmise, mille osas otsustas ministeerium need rakendussätte abil külmutada senisel tasandil. See tähendab, et kui eelnõu veel sel aastal riigikogus vastu võetakse ja alampalk uuel aastal taas tõuseb, jääks varem välja mõistetud miinimumelatise määr pidama praeguse 292 euro juurde.

„Arusaadav on iga lapsevanema soov seista kirglikult oma lapse õiguste eest, et pakkuda talle parimat. Sama tuliselt on seisnud enda huvigruppide eest selle eelnõu menetluse käigus ka lapsevanemate esindusorganisatsioonid,“ tunnustas minister huvigruppide panust. „Siiski tuleb nentida, et mõnes asjas olid arvamused vastandlikud ulatuses, mis ei võimalda mõlema poole seisukohta täielikult arvestada. Tuli teha valikuid, et hoida ära uusi vaidlusi juba korra läbi vaieldud teemade osas,“ lisis Lauri rakendussätte eesmärki selgitades.

Seega asendatakse seni elatise kindlaksmääramisel aluseks võetud töötasu alammäär valemiga, mis koosneb järgmistest kriteeriumitest:

- **Baassumma 200 eurot.** Elatise baassumma on lapse vajaduspõhise miinimumelatise [uuringu lõpparuandes](#) [1] pakutud kõikide vanuserühmade keskmisest standardeelarvest lähtuv miinimumelatise summa, mis on ümardatud kahekümne euro võrra ülespoole, kuna eelnõu jõustumise hetkeks on uuringu aluseks olnud algandmed juba mõnevõrra vananenud. Baassummat korrigeeritakse iga aasta 1. aprillil eelnevate kalendriaastate tarbijahinnaindeksi muutuse võrra liitintressi põhimõttel.

- **Kohustatud vanema sissetulek.** Reeglina lisatakse baassummale 3% eelneva kalendriaasta Eesti keskmisest brutokuupalgast. Eelnõu jõustumise hetkel on lisatav summa 43 eurot ning lisatav summa arvutatakse ümber iga aasta 1. aprillil. Esimene ümberarvutus 2021. aasta keskmise brutokuupalga alusel toimub 2022. aasta 1. aprillil.

- **Elatist saavate laste arv samas peres.** Arvestades võimalust kulusid veidi koondada mitme lapse korraga kasvatamisel (mööbli, riiete, mänguasjade korduvkasutus jms), on alates teisest lapsest elatise summa 15% väiksem kui esimese lapse elatise summa. Elatise summat ei vähendata mitmike puhul ja laste puhul, kelle vanusevahe on suurem kui kolm aastat.

- **Peretoetused.** Elatise summa kindlaksmääramisel võetakse arvesse lapsetoetust ja lasterikka pere toetust. Kui neid toetusi saab elatise nõudja, arvestatakse pool toetusest iga lapse kohta elatise summast maha. Kui aga maksja, siis arvestatakse see summa elatisele juurde.

- **Lapse jagatud elukoht.** Kui laps viibib elatist maksva vanema juures aasta lõikes keskmiselt vähemalt 7 ööpäeva kuus, vähendatakse elatise summat proportsionaalselt kohustatud vanemaga koos veedetava ajaga. Seega kui laps viibib mõlema vanema juures võrdselt, saab elatist nõuda vaid

Valitsus soovib miinimumelatise alampalgast lahti siduda

Avaldatud veebilehel Eesti Kohtuekspertiisi Instituut (<https://www.ekei.ee>)

juhul, kui seda tingivad lapse suuremad vajadused, vanemate sissetulekute oluline erinevus või on lapsega seotud kulutused vanemate vahel ebavõrdselt jaotunud.

Näiteks kui elatist makstakse ühele lapsele, laps veedab teise vanemaga koos vähem kui 7 ööpäeva kuus ja kohustatud vanemal on Eesti keskmine sissetulek, on elatise summa 213 eurot kuus ühe lapse kohta.

Kohus võib aga suurendada uute kriteeriumide alusel arvatud elatise summat lähtuvalt lapse tegelikest vajadustest, kummagi vanema sissetulekust või lapsega seotud kulutuste tegelikust jaotusest vanemate vahel. Kui kohustatud vanema sissetulek on keskmisest suurem, siis võib lisada elatise baassummale näiteks 3% kohustatud vanema tegelikust sissetulekust keskmise brutokuupalga asemel.

Elatist vähendada saab aga vaid mõjuval põhjusel. Näidisloetelu mõjuvatest põhjustest elatise summa vähendamiseks jääb samaks: vanema töövõimetus või olukord, kus vanemal on teine laps, kes elatise väljamõistmise korral minimaalses ulatuses osutuks varaliselt vähem kindlustatuks kui elatist saav laps.

Miinimumelatise küsimusega on ministeerium aktiivselt tegelenud 2018. aastast alates, kui eelnõu väljatöötamiskavatsusega algatati ühiskonnas sel teemal laiem debatt ning kõik ministeeriumile toona tagasisidet andnud huvirühmad kaasati aktiivselt arutellu.

2020. aasta algul valmis Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse ja Pricewaterhouse Coopers Advisorsi läbi viidud uuring, mille alusel hakati eelnõud koostama. Just see uuring tõi välja, et elatise suurust tuleks arvutada valemi järgi, mis arvestab olulisemaid lapse ja tema vanema eluga seotud asjaolusid. Uuringus pakuti baassummaks ca 180 eurot kuus ühe lapse kohta, kuid seda summat suurendati eelnõu väljatöötamise käigus 200 euroni.

Järgmise sammuna esitab valitsus eelnõu riigikogule, enne jõustumist peab see parlamendis läbima kolm lugemist.

Kavandatavate muudatuste kohta saab täpsemalt lugeda ka [justiitsministeeriumi kodulehelt](#) [2].

Allikas URL:

<https://www.ekei.ee/et/uudised/valitsus-soovib-miinimumelatise-alampalgast-lahti-siduda>

Lingid:

[1] https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/miinimumelatise_lopparuanne.pdf

[2] <https://www.just.ee/et/justiitsministeeriumi-plaanid-elatise-teemal>